

**Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Μια βιομηχανική πολιτική της ΕΕ για τον τομέα των τροφίμων και των ποτών»**

(2015/C 332/04)

**Εισηγητής: ο κ. Ludvík JÍROVEC**

**Συνεισηγητής: ο κ. Edwin CALLEJA**

Στις 10 Ιουλίου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του εσωτερικού της κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

«Μια βιομηχανική πολιτική της ΕΕ για τον τομέα των τροφίμων και των ποτών».

Η συμβουλευτική επιτροπή βιομηχανικών μεταλλαγών, στην οποία ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 4 Μαΐου 2015.

Κατά την 508η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 27 και 28 Μαΐου 2015 (συνεδρίαση της 27ης Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 151 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

## **1. Συμπεράσματα και συστάσεις**

### **1.1. Συμπεράσματα**

#### **1.1.1. Τάσεις**

Από τώρα και μέχρι το 2050, στις βασικές δημογραφικές τάσεις θα περιλαμβάνονται η πληθυσμιακή αύξηση και γήρανση, η αστικοποίηση και η αυξανόμενη ανισότητα. «Μέχρι το 2050, ο παγκόσμιος πληθυσμός θα ανέλθει στα 9,1 δισεκατομμύρια, δηλαδή θα είναι κατά 34 % αυξημένος σε σχέση με σήμερα. Σχεδόν το σύνολο αυτής της πληθυσμιακής αύξησης θα σημειωθεί στις αναπτυσσόμενες χώρες. Η αστικοποίηση θα συνεχιστεί με επιταχυνόμενο ρυθμό, ενώ περίπου το 70 % του παγκόσμιου πληθυσμού θα μένει σε αστικές περιοχές (σε σύγκριση με το σημερινό 49 %). Ωστόσο, για να αντιμετωπιστεί η συνεπαγόμενη αύξηση της ζήτησης, η παραγωγή τροφίμων (μη συμπεριλαμβανομένων των τροφίμων που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή βιοκαυσίμων) πρέπει να αυξηθεί κατά 70 %»<sup>(1)</sup>.

#### **1.1.2. Ο ρόλος της ευρωπαϊκής βιομηχανίας τροφίμων και ποτών**

Η ευρωπαϊκή βιομηχανία τροφίμων και ποτών θα πρέπει να χαράξει τη στρατηγική της για την ανάπτυξη σε ένα περιβάλλον μέτριας οικονομικής μεγέθυνσης με λιγότερους φυσικούς πόρους, διαρθρωτικά υψηλές τιμές βασικών εμπορευμάτων και ενεργειακών προϊόντων και με δύσκολη πρόσβαση σε κεφάλαια. Η καινοτομία θα αποτελεί τον πυρήνα της ανταγωνιστικότητάς της.

Στο πλαίσιο αυτό, ο τομέας πρέπει να εστιάσει στην αντιμετώπιση των επικείμενων προκλήσεων. Η εν λόγω γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ στοχεύει σε βασικούς τομείς πολιτικής, οι οποίοι θα πρέπει να εξεταστούν, ώστε να δημιουργηθεί ένα περισσότερο φιλικό προς τις επιχειρήσεις περιβάλλον. Οι εν λόγω τομείς πολιτικής αναμένεται να δώσουν στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών τη δυνατότητα να επιτύχει βιώσιμη ανάπτυξη, να καινοτομήσει και να δημιουργήσει θέσεις εργασίας, συνεχίζοντας, εκ παραλλήλου, να παρέχει στους καταναλωτές ασφαλή, θρεπτικά και υψηλής ποιότητας τρόφιμα σε προσιτές τιμές.

#### **1.1.3. Έκκληση για τομεακή βιομηχανική πολιτική στην ευρωπαϊκή βιομηχανία τροφίμων και ποτών**

Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά μια τομεακή βιομηχανική πολιτική στην ευρωπαϊκή βιομηχανία τροφίμων και ποτών, η οποία θα είναι προσαρμοσμένη στις ιδιαίτερες ανάγκες του τομέα. Πιστεύει ότι αυτό μπορεί να επιτευχθεί εάν ανανεωθεί η εντολή του φόρουμ υψηλού επιπέδου (High Level Forum) που αφορά τη βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού για την περίοδο 2015-2019, εντολή που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2014.

<sup>(1)</sup> [http://www.fao.org/fileadmin/templates/wfs/docs/expert\\_paper/How\\_to\\_Feed\\_the\\_World\\_in\\_2050.pdf](http://www.fao.org/fileadmin/templates/wfs/docs/expert_paper/How_to_Feed_the_World_in_2050.pdf)

## 1.2. Συστάσεις

Για την περαιτέρω πρόοδο της ευρωπαϊκής βιομηχανίας τροφίμων και ποτών, η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και των κυβερνήσεων των κρατών μελών, στους τομείς προτεραιότητας που αναφέρονται παρακάτω. Επίσης, εφιστά την προσοχή των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτό τον τομέα στις πρωτοβουλίες και στις δράσεις που απαιτείται να αναληφθούν από την πλευρά τους.

### 1.2.1. Η πρόοδος όσον αφορά την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη καλούνται να συνεργαστούν για την ολοκλήρωση μιας ενιαίας αγοράς όπου θα διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των τροφίμων και των ποτών. Αυτό αποτελεί προϋπόθεση για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των εταιρειών τροφίμων και ποτών στην ΕΕ, η οποία δεν συνεπάγεται αναγκαστικά τη θέσπιση συμπληρωματικής νομοθεσίας, αλλά τη λήψη μέτρων για την καλύτερη εφαρμογή των υφιστάμενων κανόνων.

Η Επιτροπή θα πρέπει να χαρτογραφήσει και να παρακολουθεί την επιτευχθείσα πρόοδο όσον αφορά:

- τη συνέχιση της εφαρμογής του προγράμματος REFIT υπό την καθοδήγηση της Επιτροπής. Τούτο αναμένεται να συμβάλει στην ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς τροφίμων, χωρίς να παραμεληθούν τα υφιστάμενα πρότυπα σε ό,τι αφορά τις συνθήκες απασχόλησης των εργαζομένων,
- την προσφάτως μεταρρυθμισμένη ΚΓΠ, που πρέπει να εφαρμοστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να τονώσει τη βιώσιμη παραγωγή, χωρίς να δημιουργούνται στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών,
- τη «Δέσμευση για την πρόσληψη μαθητευόμενων» της ΕΕ· τούτο απαιτεί την πλήρη στήριξη των κρατών μελών κατά την εφαρμογή.

### 1.2.2. Διεθνής διευκόλυνση του εμπορίου τροφίμων και ποτών

Σύμφωνα με τη γνωμοδότησή της στις 4 Ιανουαρίου 2010 με θέμα «Εμπόριο και επισιτιστική ασφάλεια»<sup>(2)</sup>, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η επισιτιστική ασφάλεια πρέπει να παραμείνει βασικός στόχος σε οποιοδήποτε εν εξελίξει παγκόσμιες εμπορικές διαπραγματεύσεις.

Στις διαπραγματευτικές στρατηγικές της σε διεθνές επίπεδο, η ΕΕ θα πρέπει να επιδιώξει την κατάργηση των δασμών στις εξαγωγές της και τη διευκόλυνση του εμπορίου μέσω της εφαρμογής διεθνώς αναγνωρισμένων προτύπων στις χώρες με τις μεγαλύτερες δυνατότητες ανάπτυξης των εμπορικών συναλλαγών. Η Επιτροπή οφείλει:

- να επιδιώξει την επωφελή σύναψη σημαντικών εμπορικών συμφωνιών της ΕΕ που εξακολουθούν να εκκρεμούν (ιδίως με τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και τους εταίρους της Νότιας Ασίας), καθώς οι εν λόγω συμφωνίες μπορούν να αποφέρουν σημαντικά οφέλη στους παραγωγούς τροφίμων και ποτών της ΕΕ,
- να παρακολουθεί την εφαρμογή των εμπορικών συμφωνιών που βρίσκονται σε ισχύ,
- να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για τη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των διμερών και πλειομερών συμφωνιών,
- να εξασφαλίσει την αμοιβαιότητα μεταχείρισης αφενός σε ό,τι αφορά τη μείωση των δασμολογικών φραγμών και, αφετέρου, σε ό,τι αφορά την εξάλειψη των μη δασμολογικών φραγμών (ΜΔΔ). Επιπλέον, θα πρέπει να εξασφαλιστεί η διατήρηση των υφιστάμενων προτύπων της ΕΕ για τους καταναλωτές, το περιβάλλον και την προστασία της υγείας.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να ενισχύσει τη στήριξή της όσον αφορά τη μεγαλύτερη διεθνοποίηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Παραμένει μείζονος σημασίας η παροχή δημόσιας στήριξης με σκοπό:

- τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών εξαγωγών με την εξάλειψη των εμπορικών φραγμών,
- τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση του εμπορίου (εξαγωγικές πιστώσεις και ασφάλιση),

<sup>(2)</sup> ΕΕ C 255 της 22.9.2010, σ. 1.

- τη στήριξη της προώθησης των εξαγωγών με βάση τη συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα,
- τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τις απαιτήσεις εισαγωγής σε τρίτες χώρες και τη διαβίβασή τους στους άμεσους συνομιλητές των ΜΜΕ.

### 1.2.3. Πρωτοβουλίες του τομέα τροφίμων και ποτών με στόχο την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού και την εδραίωση της απασχόλησης

Υπάρχει επιτακτική ανάγκη προκειμένου η βιομηχανία αφ' εαυτής να βελτιώσει την εικόνα της, ειδικά απέναντι στους νέους. Η ανάγκη για την πρόσληψη ανθρώπινου δυναμικού υψηλότερης ποιότητας πρέπει να υποστηρίξεται από:

- την παροχή υψηλότερης ποιότητας πληροφοριών όσον αφορά την αγορά εργασίας ανά τομέα, οι οποίες να είναι διαθέσιμες σε όλα τα κράτη μέλη, προκειμένου να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της ασύμμετρης πληροφόρησης μεταξύ των εργοδοτών και των δυνητικών εργαζομένων, καθώς και να εντοπίσουν και να διορθώσουν τυχόν αναντιστοιχίες δεξιοτήτων,
- την επικύρωση των μαθημάτων στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε τακτική βάση, με τη συμπερίληψη εκπροσώπων της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών, προκειμένου να διασφαλιστεί η επάρκεια του κλάδου της επαγγελματικής κατάρτισης,
- τη δυνατότητα να μετέχουν στα προγράμματα μαθητείας όλοι οι νεοπροσληφθέντες στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών, και όχι μόνον οι νέοι. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την απελευθέρωση του δυναμικού των γυναικών που επανεντάσσονται στο εργατικό δυναμικό και των εργαζόμενων μεγαλύτερης ηλικίας που επιθυμούν να αλλάξουν επαγγελματική σταδιοδρομία,
- την εξασφάλιση μέσων και πόρων για την εκπαίδευση και τη διά βίου μάθηση, με σκοπό την επάρκεια ειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Από αυτή την άποψη, ο κοινωνικός διάλογος συνιστά θεμελιώδους σημασίας στοιχείο.

Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τη δημιουργία μιας ΚΓΚ τροφίμων [Κοινότητα Γνώσης και Καινοτομίας — Knowledge and Innovation Community (KIC)] στον τομέα τροφίμων και ποτών, καθώς ο τομέας αυτός όχι μόνον αποτελεί υπόδειγμα ουσιαστικής δέσμευσης για την αύξηση των επενδύσεων στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης μέχρι το 2020, αλλά συνιστά, επίσης, σημαντικό παράγοντα συμβολής στην αύξηση των θέσεων εργασίας και στην ανάπτυξη.

Τέλος, η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία των ακόλουθων στοιχείων:

- της προστασίας των δικαιωμάτων των ευρωπαίων εργαζομένων και καταναλωτών,
- της πλήρους και αποτελεσματικής κύρωσης, εφαρμογής και τήρησης των θεμελιωδών κανόνων της ΔΟΕ,
- της τήρησης των ευρωπαϊκών προτύπων ποιότητας στον τομέα των τροφίμων και των ποτών.

### 1.2.4. Διασφάλιση μιας βιώσιμης αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων

Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να επαναλάβει ότι είναι επωφελές να προωθηθεί η βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή σε συνδυασμό με την εφαρμογή του χάρτη πορείας για μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη <sup>(3)</sup> και ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν αυτές τις πολιτικές μέσω του χάρτη πορείας και του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου <sup>(4)</sup>. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε, συνεπώς, να εφαρμόσει μια ολιστική προσέγγιση για την επίτευξη βιωσιμότητας της τροφικής αλυσίδας. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εκδώσει ανακοίνωση με θέμα τη «Βιωσιμότητα των συστημάτων τροφίμων».

Κατά την έκθεση EXPO του Μιλάνου, η ΕΟΚΕ πρέπει να προσδώσει μεγάλη δημοσιότητα στις συστάσεις της παρούσας γνωμοδότησης καθώς και άλλων γνωμοδοτήσεων που έχει υιοθετήσει κατά τους τελευταίους μήνες.

<sup>(3)</sup> COM(2011) 571 final.

<sup>(4)</sup> ΕΕ C 191 της 29.6.2012, σ. 6.

### 1.2.5. Σπατάλη τροφίμων

Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την άποψή της <sup>(5)</sup> για την ανάγκη ύπαρξης ενός ορισμού και μιας προσαρμοσμένης στα παγκόσμια δεδομένα μεθοδολογίας σε επίπεδο ΕΕ, προκειμένου να εκτιμηθούν ποσοτικά η απώλεια και η σπατάλη τροφίμων, συμπεριλαμβανομένης της ανακύκλωσης και της ανάκτησης αδιάθετων τροφίμων. Ωστόσο, θεωρεί ότι πρέπει να ληφθούν μέτρα χωρίς να περιμένουμε τα αποτελέσματα των ευρωπαϊκών και των παγκόσμιων ερευνητικών σχεδίων που βρίσκονται σήμερα σε εξέλιξη. Τα εν λόγω μέτρα περιλαμβάνουν την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη σπατάλη τροφίμων κατά μήκος της τροφικής αλυσίδας και τη συμβολή στην ανάπτυξη και τη διάδοση βέλτιστων πρακτικών.

Οποιαδήποτε μελλοντική βιομηχανική πολιτική για τον τομέα των τροφίμων και των ποτών πρέπει να αντανακλά μια ισορροπημένη προσέγγιση και να συνεκτιμά το ζήτημα της πρόληψης της σπατάλης τροφίμων. Οι πολιτικές πρόληψης της σπατάλης τροφίμων θα πρέπει να υιοθετήσουν μια προσέγγιση της τροφικής αλυσίδας από το στάδιο πριν από τη συγκομιδή μέχρι το στάδιο της κατανάλωσης.

Πρέπει, επίσης, να εξεταστεί προσεκτικά η φορολογική πολιτική (ΦΠΑ) και να δοθεί έμφαση στον συντονισμό των δράσεων των κρατών μελών, προκειμένου να διευκολυνθούν οι δωρεές σε τράπεζες τροφίμων, οι οποίες αποτελούν ένα από τα εργαλεία για τη μείωση της σπατάλης τροφίμων.

### 1.2.6. Θεμιτές πρακτικές της αλυσίδας εφοδιασμού

Η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να προωθεί την αλλαγή νοοτροπίας στις επιχειρηματικές σχέσεις, προκειμένου η αγροδιατροφική αλυσίδα να διέπεται από θεμιτές εμπορικές πρακτικές, όπως αναφέρει, στις 9 Μαΐου 2013, στη γνωμοδότησή της <sup>(6)</sup>. Ως εκ τούτου, επικροτεί τις προσπάθειες που έχουν αναληφθεί τόσο από τους εμπόρους λιανικής πώλησης όσο και από τους παραγωγούς τροφίμων και ποτών, όσον αφορά την ανάπτυξη εθελοντικής πρωτοβουλίας για την προώθηση θεμιτών επιχειρηματικών σχέσεων σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων [πρωτοβουλία για την αλυσίδα εφοδιασμού — Supply Chain Initiative (SCI) <sup>(7)</sup>].

### 1.2.7. Ε & Α και καινοτομία

Ο τομέας των τροφίμων αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις σε συνδυασμό με την περιορισμένη χρηματοδότηση της Ε & Α. Για να προσδιοριστεί ο τρόπος επίτευξης αυτού του στόχου, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι αναγκαία αφενός η σαφής στόχευση της Ε & Α και, αφετέρου, η συμμετοχή της βιομηχανίας ως βασικού παράγοντα. Επιπλέον, για να διασφαλιστεί η επιτυχία και η αποδοχή της καινοτομίας, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο τομέας της καινοτομίας πρέπει να βασίζεται κυρίως στις προσδοκίες των καταναλωτών.

### 1.2.8. Οι ΜΜΕ στον τομέα τροφίμων και ποτών

Το κόστος με το οποίο επιβαρύνονται οι ΜΜΕ για τη συμμόρφωσή τους με τη νομοθεσία της ΕΕ είναι ιδιαίτερα επαχθές. Οι συχνές αλλαγές και η έλλειψη εναρμόνισης, για παράδειγμα όσον αφορά τις απαιτήσεις επίσημανσης, επιβαρύνουν και εμποδίζουν την ανάπτυξη. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις ειδικές ανάγκες των ΜΜΕ, ιδίως στη μείωση του διοικητικού φόρτου, αλλά συνιστά προσοχή στις εξαιρέσεις —ιδιαιτέρως αυτές που αφορούν την ασφάλεια των τροφίμων— που ισχύουν για τις ΜΜΕ, δεδομένου ότι θα μπορούσαν να έχουν αρνητικό αντίκτυπο σε αυτές και να τις εξωθήσουν από την αγορά.

1.2.9. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να συντάξει έκθεση που θα αξιολογεί κατά πόσον θα πρέπει να παρέχεται ενημέρωση για τα συστατικά και το διατροφικό περιεχόμενο των αλκοολούχων ποτών.

<sup>(5)</sup> ΕΕ C 161 της 6.6.2013, σ. 46.

<sup>(6)</sup> Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Εμπορικές σχέσεις μεταξύ των μεγάλων εταιρειών λιανικού εμπορίου και των προμηθευτών τροφίμων — σημερινή κατάσταση», η οποία δημοσιεύτηκε στην ΕΕ C 133 της 9.5.2013, σ. 16.

<sup>(7)</sup> <http://www.supplychaininitiative.eu/>

## 2. Σημερινή κατάσταση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας τροφίμων και ποτών

2.1. Η ευρωπαϊκή βιομηχανία τροφίμων και ποτών είναι ο μεγαλύτερος μεταποιητικός τομέας στην οικονομία της ΕΕ με ετήσιο κύκλο εργασιών πάνω από 1 τρισεκατομμύριο ευρώ και με 4 250 000 άμεσα απασχολούμενους εργαζόμενους στην ΕΕ. Αποτελεί, επίσης, μέρος μιας αλυσίδας προστιθέμενης αξίας που απασχολεί συνολικά 32 εκατομμύρια άτομα και παράγει το 7 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ. Οι ΜΜΕ αντιπροσωπεύουν το 99,1 % των εταιρειών της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών<sup>(8)</sup>.

2.2. Το ποσοστό των ιδιωτικών επενδύσεων στην Ε & Α ανέρχεται στο 0,27 % του κύκλου εργασιών της βιομηχανίας. Οι τάσεις που παρατηρήθηκαν κατά τα προηγούμενα έτη επιβεβαιώνονται με βάση τον πίνακα αποτελεσμάτων του 2012 του Κοινού Κέντρου Ερευνών (CCR), ιδίως όσον αφορά το γεγονός ότι η ΕΕ διατηρεί επίπεδα ιδιωτικών επενδύσεων στην Ε & Α, αλλά εξακολουθεί να παρουσιάζει υστέρηση σε σχέση με τους διεθνείς ομοτίμους της<sup>(9)</sup>.

2.3. Η βιομηχανία τροφίμων και ποτών επεξεργάζεται το 70 % της αγροτικής παραγωγής της ΕΕ και παρέχει ασφαλή, ποιοτικά και θρεπτικά προϊόντα διατροφής στους ευρωπαίους καταναλωτές.

2.4. Το 2012 η αξία των παγκόσμιων εξαγωγών της Ευρώπης σε επεξεργασμένα προϊόντα τροφίμων και ποτών ανερχόταν στα 86,2 δισεκατ. ευρώ<sup>(10)</sup>, καθιστώντας την τον μεγαλύτερο παγκόσμιο εξαγωγέα στον κλάδο. Επιπλέον, το πλεόνασμα του εμπορικού ισοζυγίου της ΕΕ ανήλθε στο ποσό-ρεκόρ των 23 δισεκατ. ευρώ το 2012. Κατά τα τελευταία 20 χρόνια, η αξία των εμπορικών συναλλαγών όσον αφορά τα προϊόντα τροφίμων και ποτών μεταξύ των κρατών μελών έχει τριπλασιαστεί σε περίπου 450 δισεκατ. ευρώ<sup>(11)</sup>.

2.5. Ο συγκεκριμένος τομέας αποτελεί έναν μη κυκλικό και ανθεκτικό πυλώνα με ισχυρή παρουσία σε όλα τα κράτη μέλη. Είναι δε αναμφίβολο ότι συμβάλλει σημαντικά στην προσπάθεια της ευρωπαϊκής μεταποιητικής βιομηχανίας να αυξήσει το μερίδιό της στο 20 % του ευρωπαϊκού ΑΕγχΠ, προς επίτευξη του στόχου που έχει ορίσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»<sup>(12)</sup>. Η ΕΟΚΕ επιβεβαιώνει την υποστήριξη της και επαναλαμβάνει τη σύστασή της ότι η ολοκλήρωση του εν λόγω στόχου θα πρέπει να επιτευχθεί με έμφαση στην ποιοτική πτυχή του<sup>(13)</sup>.

2.6. Βασικοί δείκτες καταδεικνύουν, ωστόσο, ότι ο τομέας χάνει το ανταγωνιστικό του πλεονέκτημα. Στο πλαίσιο της αυξανόμενης παγκόσμιας ζήτησης, το μερίδιο στις εξαγωγικές αγορές σημειώνει μείωση κάθε χρόνο (η αξία των εξαγωγών το 2012 ήταν 16,1 % έναντι 20,5 % το 2002<sup>(14)</sup>).

2.7. Η παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ εστιάζει ιδιαίτερα στον τομέα τροφίμων και ποτών, ούτως ώστε να καταδειχθούν τα μέτρα που είναι απαραίτητα για να αναστραφεί αυτή η αρνητική τάση και να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα του τομέα, τόσο στην εσωτερική όσο και στην παγκόσμια αγορά.

2.8. Οι καταναλωτές έχουν δικαίωμα σε ειλικρινή και αντικειμενική ενημέρωση για τα αλκοολούχα ποτά, έτσι ώστε να είναι σε θέση να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις ως προς την κατανάλωσή τους. Όλα τα αλκοολούχα ποτά, ανεξαρτήτως περιεκτικότητας σε αλκοόλη, πρέπει να υπόκεινται στους ίδιους κανόνες. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να υποβάλει χωρίς καθυστέρηση την έκθεση που απαιτούσε ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 έως τον Δεκέμβριο του 2014, και η οποία θα αξιολογούσε κατά πόσον τα αλκοολούχα ποτά θα πρέπει να υπόκεινται στο μέλλον στην υποχρέωση ενημέρωσης ως προς τα συστατικά και το διατροφικό τους περιεχόμενο.

## 3. Προσπάθειες για την αύξηση της βιομηχανικής δραστηριότητας στην Ευρώπη

### 3.1. Οι πρωτοβουλίες των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων

Το Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας αναγνώρισε τη συμβολή όλων των βιομηχανικών κλάδων στην ευρωπαϊκή οικονομία και ενθάρρυνε τις τομεακές πρωτοβουλίες της Επιτροπής<sup>(15)</sup>.

<sup>(8)</sup> Πηγή: Δεδομένα και τάσεις της ευρωπαϊκής βιομηχανίας τροφίμων και ποτών για την περίοδο 2013-2014. [http://www.fooddrinkeuropa.eu/uploads/publications\\_documents/Data\\_Trends\\_of\\_the\\_European\\_Food\\_and\\_Drink\\_Industry\\_2013-20141.pdf](http://www.fooddrinkeuropa.eu/uploads/publications_documents/Data_Trends_of_the_European_Food_and_Drink_Industry_2013-20141.pdf)

<sup>(9)</sup> Πηγή: Πίνακας αποτελεσμάτων για τις βιομηχανικές επενδύσεις στην Ε & Α στην ΕΕ το 2012, ΚΚΕρ και ΓΔ RTD.

<sup>(10)</sup> [http://www.fooddrinkeuropa.eu/uploads/publications\\_documents/Data\\_Trends\\_of\\_the\\_European\\_Food\\_and\\_Drink\\_Industry\\_2013-20141.pdf](http://www.fooddrinkeuropa.eu/uploads/publications_documents/Data_Trends_of_the_European_Food_and_Drink_Industry_2013-20141.pdf)

<sup>(11)</sup> [http://ec.europa.eu/internal\\_market/publications/docs/20years/achievements-web\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/internal_market/publications/docs/20years/achievements-web_en.pdf)

<sup>(12)</sup> [http://ec.europa.eu/priorities/docs/pg\\_el.pdf](http://ec.europa.eu/priorities/docs/pg_el.pdf)

<sup>(13)</sup> Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Για μια ευρωπαϊκή βιομηχανική αναγέννηση» (ΕΕ C 311 της 12.9.2014, σ. 47).

<sup>(14)</sup> Πηγή: Comtrade των Ηνωμένων Εθνών 2012.

<sup>(15)</sup> <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EL&f=ST%2017202%202013%20INIT>

Αμέσως μετά δημοσιεύθηκε η ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «**Για μια ευρωπαϊκή βιομηχανική αναγέννηση**» [COM(2014) 14] <sup>(16)</sup>. Δύο μήνες αργότερα, τον Μάρτιο του 2014, η σύνοδος κορυφής των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ εστίασε, επίσης, «στην ανάγκη ανάπτυξης βιομηχανικής βάσης στην Ευρώπη, τόνισε τη σημασία ενός σταθερού, απλού και προβλέψιμου ρυθμιστικού περιβάλλοντος και συμφώνησε ότι οι προβληματισμοί σχετικά με τη βιομηχανική ανταγωνιστικότητα θα πρέπει να ενσωματωθούν σε όλους τους τομείς πολιτικής» <sup>(17)</sup>.

Στο μεσοδιάστημα, το **φόρουμ υψηλού επιπέδου για τη βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων** <sup>(18)</sup>, που συγκροτήθηκε το 2009 από τον αρμόδιο επίτροπο για τη βιομηχανική και επιχειρηματική πολιτική, δημοσίευσε την τελική του έκθεση. Οι συστάσεις του για την ανάπτυξη μιας βιομηχανικής πολιτικής στον τομέα των αγροδιατροφικών προϊόντων υιοθετήθηκαν ομόφωνα <sup>(19)</sup> κατά την τελευταία συνεδρίασή του στις 15 Οκτωβρίου 2014. Οι εν λόγω συστάσεις συνεκτιμήθηκαν στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ.

Η ΕΟΚΕ προσβλέπει τώρα στο να προσφέρει τη συμβολή της σε πρόσθετες πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενώ θα είναι παρούσα στη διεθνή έκθεση του Μιλάνου φέτος, με την επισιτιστική ασφάλεια ως κεντρικό θέμα του περιπτέρου της. Υπάρχει επίσης μια μελέτη που αναμένεται να δημοσιευτεί τον Οκτώβριο του 2015 σχετικά με την **ανταγωνιστική θέση της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών της ΕΕ**.

Η ΕΟΚΕ σημειώνει επίσης ότι η EXPO του Μιλάνου, η οποία μόλις άνοιξε τις πόρτες της, έχει ως θέμα «Τροφή για τον πλανήτη: η ενέργεια πηγή ζωής». Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενθαρρύνει τη συζήτηση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η επιστήμη και η καινοτομία μπορούν να συμβάλουν στην παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια και τη βιωσιμότητα. Αυτό προσφέρει μια σπουδαία ευκαιρία στην ΕΟΚΕ να θέσει στο κοινό προς συζήτηση τις απόψεις της, όπως αυτές προκύπτουν από την παρούσα και από άλλες γνωμοδοτήσεις σχετικά με τα τρόφιμα οι οποίες έχουν υιοθετηθεί κατά τους τελευταίους μήνες. Το περίπτερο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην EXPO αποτελεί τον ιδανικό τόπο, όπου η συζήτηση αυτή θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί στη διάρκεια ενός ή περισσότερων σεμιναρίων για τον σκοπό αυτό.

### 3.2. Οι παραγωγοί τροφίμων αποφασίζουν από κοινού με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις

Το Μάρτιο του 2014 η FoodDrinkEurope και η EFFAT (**European Federation of Food, Agriculture and Tourism Trade Unions — Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Συνδικάτων στους Τομείς των Τροφίμων, της Γεωργίας και του Τουρισμού**) υπέγραψαν κοινή δήλωση σχετικά με την ανάγκη για τομεακή δράση σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσον αφορά τη βιομηχανία τροφίμων και ποτών.

## 4. Βασικοί πυλώνες δράσης: διαμόρφωση μιας βιομηχανικής πολιτικής για τον ευρωπαϊκό τομέα τροφίμων και ποτών

### 4.1. Προσπάθειες για τη βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων στην ενιαία αγορά τροφίμων και ποτών

4.1.1. Η νομοθεσία της ΕΕ για τα τρόφιμα είναι εναρμονισμένη σε μεγάλο βαθμό, με αποτέλεσμα ο τομέας να επωφελείται σημαντικά από τις ευκαιρίες που προσφέρει η εσωτερική αγορά. Το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών έχει σημειώσει σημαντική αύξηση κατά την τελευταία δεκαετία και σήμερα αντιπροσωπεύει περίπου το 20 % της παραγωγής τροφίμων και ποτών της ΕΕ. Ωστόσο, οι επιχειρήσεις εξακολουθούν να αναφέρουν διαφορές ως προς την ερμηνεία και την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ σχετικά με το πρότυπα τροφίμων. Η περαιτέρω ολοκλήρωση θα δημιουργήσει νέες ευκαιρίες ανάπτυξης <sup>(20)</sup>.

Η βελτίωση των σχέσεων στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων είναι επίσης απαραίτητη προκειμένου να διασφαλιστεί η ανταγωνιστικότητα του τομέα τροφίμων και ποτών <sup>(21)</sup>.

4.1.2. Επιπροσθέτως, υψίστης σημασίας είναι το έργο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας της ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας για την αλυσίδα εφοδιασμού (SCI) <sup>(22)</sup>, καθώς και την επιβολή κανόνων σε εθνικό επίπεδο <sup>(23)</sup>. Η SCI είναι μια σημαντική κοινή εθελοντική πρωτοβουλία που καθιερώθηκε από τις οργανώσεις των ενδιαφερόμενων μερών σε όλη την αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων. Παρέχει ένα σύστημα για τη βελτίωση των επιχειρηματικών σχέσεων μεταξύ τους και για την εξεύρεση λύσεων σε τυχόν διαφωνίες που προκύπτουν στις εμπορικές τους σχέσεις.

<sup>(16)</sup> <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52014DC0014>

<sup>(17)</sup> <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%207%202014%20INIT>

<sup>(18)</sup> <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=C:2010:210:0004:0005:EL:PDF>

<sup>(19)</sup> [http://europa.eu/rapid/press-release\\_IP-14-1139\\_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1139_en.htm)

<sup>(20)</sup> <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52014SC0014>

<sup>(21)</sup> Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ που δημοσιεύτηκε στην ΕΕ C 133 της 9.5.2013, σ. 16.

<sup>(22)</sup> <http://www.supplychaininitiative.eu/>

<sup>(23)</sup> COM(2014) 472.

## 4.2. Προώθηση της βιώσιμης απασχόλησης και της παραγωγικότητας της εργασίας

4.2.1. Σε μια προσπάθεια να βελτιωθούν οι δεξιότητες του εργατικού δυναμικού στον κλάδο, η EFFAT και η Food Drink Europe εξέδωσαν το 2013 κοινή έκθεση, στην οποία περιέγραφαν τις πολιτικές επαγγελματικής κατάρτισης και δεξιοτήτων που απαιτούνται προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις της αγοράς εργασίας<sup>(24)</sup>.

4.2.2. Οι ίδιες οργανώσεις δρομολόγησαν, επίσης, την πρωτοβουλία «Δέσμευση για την πρόσληψη νέων μαθητευόμενων στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών»<sup>(25)</sup>, με σκοπό τη διευκόλυνση της πρόσληψης μαθητευόμενων υψηλής ποιότητας σε επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών σε ολόκληρη την ΕΕ, ιδίως στις ΜΜΕ.

## 4.3. Ενίσχυση του διεθνούς εμπορίου

4.3.1. Με θετικό εμπορικό ισοζύγιο ύψους 23 δισεκατ. ευρώ το 2012, η ΕΕ παραμένει ο μεγαλύτερος εξαγωγέας τροφίμων και ποτών, παρά τη συρρίκνωση του μεριδίου αγοράς της στο παγκόσμιο εμπόριο τροφίμων και ποτών. Με τη σειρά τους, χώρες όπως η Κίνα και η Βραζιλία διαθέτουν ένα συνεχώς αυξανόμενο μερίδιο στις εξαγωγικές αγορές κατά τα τελευταία χρόνια<sup>(26)</sup>.

4.3.2. Πέραν της γενικής αναγνώρισης ότι η επισιτιστική ασφάλεια είναι υψίστης σημασίας<sup>(27)</sup>, η επέκταση του τομέα των εξαγωγών αποτελεί μία από τις βασικές πηγές ανάπτυξης για κάθε κλάδο. Λόγω της αύξησης του ποσοστού των πλούσιων πληθυσμών στις αναδυόμενες χώρες, η βιομηχανία θα πρέπει να είναι καταλλήλως προετοιμασμένη για να ανταποκριθεί στη διεύρυνση της παγκόσμιας ζήτησης.

4.3.3. Επιπλέον, η σύναψη ουσιαστικής πολυμερούς συμφωνίας στο πλαίσιο του ΠΟΕ θα συνιστούσε την πλέον αποτελεσματική λύση για το άνοιγμα των αγορών. Ωστόσο, οι διαδοχικοί γύροι συνομιλιών δεν οδήγησαν σε ολοκληρωμένη συμφωνία.

4.3.4. Ως εκ τούτου, οι διμερείς εμπορικές συμφωνίες έχουν αποκτήσει μεγάλη σημασία και έχουν αποφέρει αποτελέσματα στην ευρωπαϊκή βιομηχανία, γενικότερα, και στον τομέα των τροφίμων και ποτών, ειδικότερα. Στις εν εξελίξει διαπραγματεύσεις για την ΤΤΙΡ, οι δασμολογικοί αλλά και οι μη δασμολογικοί φραγμοί θα πρέπει να αντιμετωπιστούν, με ιδιαίτερη έμφαση στην αμοιβαία μεταχείριση για τα τρόφιμα και τα ποτά από την Ευρώπη. Δεν πρέπει, όμως, σε καμία περίπτωση, να τεθεί σε κίνδυνο το συμφέρον των Ευρωπαίων καταναλωτών. Το αποτέλεσμα αναμένεται να οδηγήσει σε σημαντικά οφέλη για τον ευρωπαϊκό τομέα γεωργικών προϊόντων διατροφής<sup>(28)</sup>.

4.3.5. Η πολιτική προώθησης της ΕΕ συνιστά χρήσιμο εργαλείο που θα συμβάλει στην αξιοποίηση της θετικής εικόνας των ευρωπαϊκών αγροδιατροφικών προϊόντων σε όλο τον κόσμο και στην ενημέρωση σχετικά με τα βασικά χαρακτηριστικά των ευρωπαϊκών τροφίμων.

## 4.4. Συμβολή στη βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση

4.4.1. Όπως αναφέρεται στη γνωμοδότησή της του 2012<sup>(29)</sup>, «η βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή, με την παροχή καλύτερης αξίας προϊόντων και υπηρεσιών και τη χρήση λιγότερων φυσικών πόρων, βρίσκεται στο επίκεντρο των στρατηγικών για την αύξηση της αποδοτικότητας των πόρων και την προώθηση της πράσινης οικονομίας».

4.4.2. Οι ευρωπαϊκές βιομηχανίες τροφίμων και ποτών εξαρτώνται από την πρόσβαση σε επαρκείς ποσότητες γεωργικών πρώτων υλών που πληρούν συγκεκριμένα ποιοτικά κριτήρια και φέρουν ανταγωνιστικές τιμές.

4.4.3. Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις είναι η σπατάλη περίπου 90 εκατ. τόνων τροφίμων στην ευρωπαϊκή τροφική αλυσίδα. Όταν γίνεται σπατάλη τροφίμων, σπαταλιούνται, επίσης, πόροι που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή τροφίμων, όπως πρώτες ύλες, νερό, λιπάσματα και καύσιμα. Ορισμένες βασικές πρωτοβουλίες αποτέλεσαν την αφορμή για μια σειρά από συνεργασίες με τους ενδιαφερόμενους φορείς, όπως η εκστρατεία «Every Crumb Counts» («Κάθε ψίχουλο μετράει») και η έκδοση μιας «εργαλειοθήκης» για τον κλάδο. Μια γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ που υιοθετήθηκε το 2013 σχετικά με την πρόληψη και τον περιορισμό της σπατάλης τροφίμων πρόσφερε την ευκαιρία να μελετηθούν τα προβλήματα και οι πιθανές λύσεις στο πεδίο αυτό (NAT/570).

<sup>(24)</sup> <http://www.effat.org/en/node/10599>

<sup>(25)</sup> [http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/alliance/fooddrink-europe-effat-pledge\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/alliance/fooddrink-europe-effat-pledge_en.pdf)

<sup>(26)</sup> [http://www.fooddrink-europe.eu/uploads/publications\\_documents/Data\\_Trends\\_of\\_the\\_European\\_Food\\_and\\_Drink\\_Industry\\_2013-20141.pdf](http://www.fooddrink-europe.eu/uploads/publications_documents/Data_Trends_of_the_European_Food_and_Drink_Industry_2013-20141.pdf)

<sup>(27)</sup> ΕΕ C 255 της 22.9.2010, σ.σ. 1-9.

<sup>(28)</sup> Πρβλ. την κοινή θέση της Copa-Cogeca (Επιτροπή Επαγγελματικών Γεωργικών Οργανώσεων — Γενική Συνομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών) και της FoodDrinkEurope:

<http://www.fooddrink-europe.eu/news/statement/agri-food-chain-reps-call-on-negotiators-to-resolve-non-tariff-measures-in/>

<sup>(29)</sup> ΕΕ C 191 της 29.6.2012, σ.σ. 6-11.

4.4.4. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνέστησε να θεωρηθεί η βιομηχανία τροφίμων προτεραιότητα για την αποδοτικότερη χρήση των πόρων και διεξήγαγε σε βάθος διαβούλευση σχετικά με τη βιωσιμότητα του ευρωπαϊκού συστήματος παραγωγής τροφίμων<sup>(30)</sup>.

4.4.5. Η βιωσιμότητα πρέπει να εξεταστεί από μια ευρύτερη προοπτική χωρίς να δίδεται έμφαση μόνο στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα, αλλά και στη βιωσιμότητα των κοινωνικών και των οικονομικών πυλώνων. Αυτό ήταν το θέμα κοινής δήλωσης που εγκρίθηκε από 11 οργανώσεις οι οποίες εκπροσωπούν την τροφική αλυσίδα, στο πλαίσιο του φόρουμ υψηλού επιπέδου<sup>(31)</sup>.

#### 4.5. Δημιουργία «ένωσης καινοτομίας»

4.5.1. Τα επίπεδα των επενδύσεων στην Ε & Α στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών στην ΕΕ είναι χαμηλά σε σύγκριση με άλλους υποτομείς της μεταποίησης και με άλλες βιομηχανίες τροφίμων και ποτών ανά τον κόσμο<sup>(32)</sup>.

4.5.2. Πρέπει να παρασχεθεί κατάλληλη ενθάρρυνση και στήριξη στις ΚΓΚ (Κοινότητες Γνώσης και Καινοτομίας) της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών. Οι ΚΓΚ έχουν μακροπρόθεσμο ορίζοντα διάρκειας 7-15 ετών, με παράλληλη τήρηση ορισμένων βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων στόχων, όπως η ουσιαστική δέσμευση για την αύξηση των επενδύσεων στην Ε & Α μέχρι το 2020 και η συμβολή στην αύξηση των θέσεων εργασίας και της ανάπτυξης.

Οι επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών αντιμετωπίζουν συνεχή προβλήματα κατά την εισαγωγή καινοτόμων προϊόντων και διαδικασιών. Οι ΜΜΕ υφίστανται περισσότερες δυσκολίες εξαιτίας των περιορισμένων δυνατοτήτων οργάνωσης και εξασφάλισης πόρων, καθώς και λόγω της έλλειψης αναγκαίων διοικητικών ικανοτήτων, εμπειρίας και στρατηγικού οράματος. Καθίσταται μείζονος σημασίας η επιτάχυνση των διαδικασιών αδειοδότησης για τη διάθεση νέων προϊόντων στην αγορά, ενώ, ταυτοχρόνως, κρίνεται επιτακτικό να τηρηθεί η αρχή της πρόνοιας που υπαγορεύει τη διάθεση στις αγορές μόνον των προϊόντων που είναι ασφαλή για την υγεία των καταναλωτών.

#### 4.6. Μείωση του διοικητικού φόρτου, ιδιαίτερα για τις ΜΜΕ

4.6.1. Ειδικότερα, οι ΜΜΕ αντιμετωπίζουν δυσκολίες εξαιτίας της αναπαραγωγής δομών που οδηγούν σε περιττό διοικητικό φόρτο. Ο παράγοντας αυτός διαδραματίζει κείμερο ρόλο στην ανταγωνιστικότητα του τομέα και, συνεπώς, απαραίτητη είναι η ιδιαίτερη προσοχή με γνώμονες την ασφάλεια των τροφίμων ή τα δικαιώματα των εργαζομένων και των καταναλωτών.

4.6.2. Στο πλαίσιο του προγράμματος REFIT, η Επιτροπή έχει αναλάβει σημαντική δράση έτσι ώστε η νομοθεσία της ΕΕ να είναι κατάλληλη για τις επιχειρήσεις και να ενισχύει την ανταγωνιστικότητα<sup>(33)</sup>.

Βρυξέλλες, 27 Μαΐου 2015.

Ο Πρόεδρος  
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής  
Henri MALOSSE

<sup>(30)</sup> <http://ec.europa.eu/environment/eussd/food.htm>

<sup>(31)</sup> Κοινή δήλωση της 7ης Μαρτίου 2014 «Europe's food chain partners working towards more sustainable food systems» (Δράσεις για μια βιωσιμότερη ευρωπαϊκή αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων), <http://www.fooddrinkurope.eu/news/press-release/europes-food-chain-partners-working-towards-more-sustainable-food-systems/>

<sup>(32)</sup> Βλέπε υποσημείωση 15.

<sup>(33)</sup> [http://europa.eu/rapid/press-release\\_IP-14-682\\_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-682_en.htm)